

*До спеціалізованої
Вченої ради Д 26.142.02 у
ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна
Академія управління персоналом»
м. Київ, вул. Фрометівська, 2*

ВІДГУК

офіційного опонента - кандидата юридичних наук, доцента, доцента кафедри цивільного права та процесу Інституту права, психології та інноваційної освіти Національного університету «Львівська політехніка»

Павлюк Наталії Михайлівни

на дисертацію **Іваницької Наталії Олександрівни**

«Адміністративно-правові засади реформування правової освіти в Україні: сучасні виклики та перспективи», подану на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 - адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Актуальність теми дисертаційної роботи. У світлі сучасних умов, коли суспільство переживає швидкі зміни в політичній та економічній сферах, розвиток України постає перед низкою викликів, які вимагають особливої уваги до правового виховання та освіти. Цей аспект стає не просто важливим, а критично необхідним інструментом для формування правосвідомості та розвитком правової культури серед громадянської спільноти. Правова освіта сприяє не лише зміцненню верховенства права, яке є наріжним каменем функціонування демократичного суспільства, але і стимулює розвиток активного громадянського суспільства. Це також посилює правову обізнаність широких верств населення та підтримує процеси реформування юридичних структур. Зважаючи на ці фактори, реорганізація та вдосконалення правової освіти висуваються як безумовний імператив, необхідний для того, щоб впоратися із сучасними внутрішніми та глобальними викликами, інтегруватися в європейське освітнє середовище та забезпечити високу конкурентоспроможність випускників у галузі права.

Наразі система правової освіти в Україні перебуває у фазі значних змін і трансформацій, але вона стикається з численними проблемами. Серед таких викликів є невідповідність між навчальними програмами та реальними потребами юридичної практики, недостатнє впровадження новітніх технологій і цифрових рішень для підвищення якості навчання, а також брак практичних навичок у студентів-юристів, що знижує їхню готовність до професійного життя. Крім того, існують проблеми в адміністративно-правовому регулюванні освітньої системи. Для подолання цих перепон потрібно запровадити комплексний та багатоплановий підхід. Це включає вдосконалення законодавчої бази системи правової освіти, розробку ефективних механізмів управління освітніми процесами, впровадження стандартів якості навчання, а також активне заохочення міжнародної співпраці. Таким чином, створення умов для якісної трансформації правової освіти справить значний вплив на формування компетентних юристів нового покоління.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність. Дисертаційна робота є важливою складовою, яка відіграє суттєву роль у розвитку як теоретичної науки, так і практичної сфери. Ця праця фокусується на ґрунтовному дослідженні та подальшому вдосконаленні адміністративно-правові засади реформування правової освіти в Україні. Крім того, ця науково-дослідна робота є цілісним завершеним проєктом, виконаним відповідно до сучасних наукових стандартів. Її текст вирізняється логічністю викладу; аргументи ретельно обрані та чітко обґрунтовані, що забезпечує доказовість висновків. Особливу увагу приділено адміністративно-правовому інструментарію реалізації реформ у правовій освіті, що додає тексту ясності й відповідності академічним нормам.

Дослідницька стратегія дисертації ґрунтується на широкому колі наукових джерел як праць українських дослідників (І. Варава та С. Головка, Н. Потапенко, А. Заєць, А. Ключко, А. Іванцова, Н. Морська, Я. Ювсечко, І. Вербовський, В. Татаренко, В. Татаренко, Н. Ногас, В. Тернавська, Р. Майданик, О. Кот, В. Палєха, А. Крулевський, О. Новікова, В. Савіцька Б. Грушецького, О. Акімова, В. Антонюка, В. Уложенко, Л. Пшенична, М. Головатий, М. Михайліченко, І. Бідзюра, Н. Грабовенко, Є. Литвиненко, М. Криштанович, К. Вовчастий, А. Нїтченко, Н. Верлос, Т. Коломоєць, І. Шумейко, Н. Забарна, Н. Ковда, А. Гельбак, Р. Драпушко тощо) так і іноземних (Andreas R. Ziegler, Antoshkina V. K, Bokshorn A., Brooks J., тощо).

Важливим для обґрунтованості наукових положень роботи є те, що дисертантка, опрацьовуючи увесь цей масив дослідницької літератури, висновує власні концептуальні наукові засновки і висновки, наголошуючи, наприклад, що «Ефективний розвиток системи вищої освіти можливий лише за умови комплексного впровадження заходів щодо її цифровізації. Цифровізація істотно трансформує традиційні підходи до організації навчального процесу, сприяючи формуванню нової якості освітніх послуг і адаптації освітніх інституцій до викликів інформаційного суспільства». Можна погодитися й із позицією авторки що «адміністративно-правове регулювання виступає дієвим інструментом не лише для підтримки стабільності освітньої системи, але й для стимулювання її розвитку, адаптації до сучасних викликів і задоволення соціальних потреб».

Наукова новизна отриманих результатів проявляється в тому, що дисертаційне дослідження представляє одне з перших всеосяжних і системних вивчень, спрямованих на визначення сутності, ключових характеристик та кола адміністративно-правових відносин, які виникають у процесі організації та реалізації реформування правничої освіти. У межах виконаної роботи було розроблено й обґрунтовано низку важливих наукових положень, сформульовано узагальнені висновки, а також висунуто конкретні пропозиції й рекомендації, створені безпосередньо автором. Це дослідження не тільки розширює існуючий науковий дискурс, але й створює потенціал для подальших розробок у цій сфері.

Практична цінність отриманих результатів полягає в тому, що сформульовані у дослідженні теоретичні положення, конкретні пропозиції та

рекомендації вже використовуються або можуть бути використані в таких сферах:

- науково-дослідницька сфера: як основа для подальших наукових розробок у напрямі адміністративно-правових засад реформування правової освіти в Україні у відповідності до сучасних реалій;
- правотворча діяльність: для вдосконалення чинного законодавства, яке регулює напрями, форми, методи та процедури реформування сучасної правової освіти;
- освітній процес: під час підготовки лекцій, створення методичних матеріалів, навчальних посібників, а також написання розділів підручників для студентів вищих навчальних закладів.

При підготовці роботи використано сучасні методи наукового пізнання, в тому числі загальнонаукові і спеціальні методи наукового пошуку - аналізу та синтезу, теоретичного узагальнення і формальної логіки, системного підходу, статистичного аналізу, графічного, експертної оцінки, інших. Використання такого інструментарію відповідає визначеним завданням дослідження, що дозволило дисертанту досягти поставленої в дисертаційній роботі мети.

Оцінка змісту дисертації, її завершеності в цілому.

Дисертаційна робота представлена українською мовою. Робота складається з анотацій, змісту, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел.

Робота ілюстрована рисунками. Дисертація оформлена відповідно до вимог для таких робіт і містить анотації українською та англійською мовами, список публікацій автора на тему дослідження, перелік умовних скорочень, вступ, огляд літератури, опис програми, матеріалів, методів та обсягу дослідження, а також розділи з результатами власних досліджень.

В анотації стисло викладені українською та англійською мовою значущі результати роботи.

У Вступі обґрунтовано актуальність теми дисертації, визначено її мету, завдання, об'єкт і предмет, викладено методологічну і теоретичну основу роботи, що характеризують її наукову новизну, розкриті теоретичне і практичне значення отриманих результатів, наведено дані про апробацію основних положень дисертації.

Розділ 1 «Теоретико-правові основи реформування правової освіти» містить чотири підрозділи та присвячений межах поняття правової освіти та ролі адміністративно-правового регулювання в межах розвитку правової освіти. Охарактеризовано нормативно-правову базу реформування правової освіти та визначено проблеми якості правової освіти в Україні. Дуже актуально, що авторка приділяє окрему увагу питанню впливу цифровізації на правову освіту.

У розділі 2 «Адміністративно-правові засади реформування правової освіти» дисертантка розкриває питання адміністративно-правових інструментів реалізації реформ у правовій освіті. Також авторка досліджує особливості взаємовідносин між державними освітніми установами, що надають послуги з здобуття правової освіти та державними органами різного виду. Зокрема проаналізовано співпрацю між державними органами, установами, ВНЗ та бізнесом і запропоновано модель багатостороннього державного приватного партнерства. Дуже системно та гармонійно проведено аналіз питання, що

стосується правового регулювання діяльності освітніх закладів, які займаються підготовкою юристів.

Розділ 3 «Перспективи та напрями реформування правової освіти в Україні» містить три підрозділи, що присвячені особливостям вдосконалення нормативно-правової освітньої бази, інноваційним підходам до підготовки юристів в умовах цифрової трансформації та імплементації європейських стандартів у систему правової освіти України.

Дисертаційна робота охоплює широке коло питань, які стосуються вирішення проблем адміністративно-правових засад здійснення реформ в сфері правової освіти. Здобувач обґрунтовує власне бачення проблем в даній сфері, пропонує низку відповідних практичних рекомендацій з їх подолання. Викладання матеріалу у дисертації ведеться логічно у відповідності до визначених завдань. Дослідження має теоретичний, аналітичний і прикладний аспекти. Головна ідея дисертації простежується в усіх розділах роботи. Висновки є достатньо обґрунтованими, що впливають із проведеного дослідження та отриманих результатів. Тема дисертаційної роботи, її мета і визначені завдання повністю розкриваються у змісті дисертації.

Отже, можна твердити, що авторка досягла задекларованої мети. Висновки у дисертації чіткі й обґрунтовані й відображають результати дослідницького пошуку дисертантки.

Відсутність (наявність) порушення академічної доброчесності.

Аналіз наукових публікацій, що висвітлюють основні результати дисертаційної роботи, не виявляє підстав для встановлення фактів порушень автором принципів академічної доброчесності, таких як академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація чи фальсифікація. У тексті дисертації наведено посилання на всі джерела інформації у випадках використання тверджень, розробок, даних, ідей та статистичних матеріалів. Подана на захист наукова праця повністю відповідає нормам чинного законодавства щодо авторського права та суміжних прав, а також демонструє прагнення автора надати достовірну та всебічну інформацію про результати власної наукової діяльності, застосовані методології досліджень і використані джерела.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що, авторка вперше сформулювала авторське визначення адміністративно-правового регулювання у сфері освіти, під яким запропонувала розуміти цілісну і взаємопов'язану систему правових норм, визначених процедур та організаційно-управлінських механізмів, які зорієнтовані на забезпечення ефективного державного управління освітньою сферою; проаналізовано та систематизовано нормативно-правову базу щодо правової освіти та доведено необхідність удосконалення національної системи нормативно-правових актів у сфері освіти у контексті міжнародних угод та практики Європейського суду з прав людини.

Автором доведено, що правова освіта в Україні на сьогодні має низку проблем, які потребують вжиття адміністративно-правових заходів щодо реформування останньої. Аргументовано, що до основних завдань щодо усунення проблем в сфері, що досліджується належать: чітке розмежування юридичної освіти та підготовки кадрів для сфери правоохоронної діяльності, посилення критеріїв вступу на юридичні спеціальності, впровадження

жорстких вимог до ліцензування та акредитації закладів вищої освіти, що здійснюють підготовку правників, забезпечення прозорого розподілу державного фінансування на основі здобутків для навчання майбутніх правників, модернізація освітніх програм у сфері права з акцентом на професійну етику, практичну підготовку, вивчення права ЄС, міжнародну академічну мобільність, запровадження єдиного державного кваліфікаційного іспиту (ЄДКІ) та активізацію боротьби з корупцією та плагіатом.

Влучно автор обґрунтувала потребу в імplementації до національного законодавства про освіту міжнародних підходів і стандартів щодо цифровізації правової освіти, зокрема, висвітлено елементи цифровізації системи вищої освіти та проведено детальний аналіз викликів, які на сьогодні є перешкодою для успішної реалізації реформування правової освіти з запровадженням заходів цифрової трансформації.

Автором було удосконалено підходи до визначення основних напрямків взаємодії державних органів, органів місцевого самоврядування, освітніх установ, бізнесу у процесі підготовки майбутніх правників; теоретико-правові підходи до аналізу правового регулювання діяльності освітніх закладів, які займаються підготовкою юристів; стан аналітичного забезпечення законопроектної роботи в напрямі покращення розвитку та функціонування закладів вищої освіти, що здійснюють підготовку студентів за спеціальністю «081 право» та «262 правоохоронна діяльність»; підходи до реформування системи правової освіти та запропоновано впровадження програми безперервної правової освіти населення; багатосторонню модель взаємодії державних органів, органів місцевого самоврядування, освітніх установ та бізнесу у сфері пошуку додаткових альтернативних способів фінансування оплати за навчання.

Дістали подальшого розвитку методологічні основи та підходи до вивчення правового регулювання діяльності вищих навчальних закладів, що здійснюють підготовку правників; думка про необхідність розвитку державного приватного багатостороннього партнерства щодо пошуку альтернативних способів фінансування навчання; наукові положення про необхідність розширення мобільності студентів, викладачів та адміністративно-управлінського персоналу; обґрунтування потреби активнішої участі студентів та закладів вищої освіти у соціальному житті населення шляхом масштабного запровадження роботи юридичних клінік.

Влучно автором було обґрунтовано потреби імplementації до національного законодавства про освіту міжнародних підходів і стандартів щодо цифровізації правової освіти та запропоновано Програму впровадження цифровізації в освітній процес з підготовки майбутніх правників.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертаційної роботи і її окремих положень

Як і будь-яка наукова робота, дисертація є підставою для дискусій, пропозицій, обміном думок. Не применшуючи дослідницького здобутку дисертації, зробимо кілька зауважень до роботи:

1. Доцільно проаналізувати ще один вищий навчальний заклад в контексті взаємодії державних органів та освітніх установ у процесі реформування правової освіти.

2. Яка роль сучасних реалій в реформуванні правової освіти в Україні.

В тім зазначені зауваження та побажання мають переважно дискусійний характер, тому суттєво не впливають на загальну позитивну оцінку роботи.

Загальний висновок.

Дисертаційна робота Іваницької Наталії Олександрівни на тему: «Адміністративно-правові засади реформування правової освіти в Україні: сучасні виклики та перспективи» виконана на високому науковому рівні та є завершеною, самостійною науковою працею, враховує нові теоретичні, методичні та практичні підходи до реалізації актуального наукового завдання щодо реформування правової освіти в Україні з врахуванням сучасних реалій та перспектив. Тему дисертації розкрито в повному обсязі, вирішено поставлені завдання, реалізовано мету дослідження, представлено нові наукові результати, які мають як теоретичне значення, так і практичну цінність, а повнота їх викладу в опублікованих працях свідчать про повну самостійність автора, високий рівень підготовки дослідження.

Висновки та рекомендації, що отримані під час дослідження мають важливе практичне та теоретичне значення для оптимізації та підвищення ефективності здійснення вищої освіти в Україні.

За змістом та оформленням дисертація Іваницької Наталії Олександрівни відповідає вимогам п.п. 9,10,12,13,14 Прядку присудження наукових ступенів, що затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567 (зі змінами). Зміст автореферату ідентичний змісту дисертації та її основним положенням.

Отже, дисертація на тему «Адміністративно-правові засади реформування правової освіти в Україні: сучасні виклики та перспективи» є комплексним, завершеним дослідженням, а його автор Іваницька Наталія Олександрівна гідна присвоєння наукового ступеня кандидат юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 - адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент:

доцент кафедри цивільного права та процесу

Інституту права, психології та інноваційної освіти

Національного університету «Львівська політехніка»

кандидат юридичних наук, доцент

Наталія ПАВЛЮК

Підпис засвідчую:

Вчений секретар

Національного університету

«Львівська політехніка»

Роман БРИЛИНСЬКИЙ